

1

Isabel staat tot haar buik in de zee en houdt de hand van haar broertje Toby vast. Bij elke golf moet hij springen om boven water te blijven.

‘Wie het langst onder water kan,’ roept ze.

Toby knijpt zijn neus dicht en gaat kopje-onder. Dan laat Isabel zich ook zakken en hoort ze alleen nog het doffe geruis van de zee. Ze voelt hoe ze wordt meegenomen door een golf. Toby rukt aan haar hand. Als ze hem steviger vast wil grijpen, glipt hij los. Vliegensvlug komt Isabel weer boven water en kijkt om zich heen. Waar is hij?

Een nieuwe golf slaat haar bijna omver.

‘Toby!’

Ze kijkt naar de vloedlijn, waar een paar kinderen heen en weer rennen in het schuim. Toby is nergens te bekennen. Isabel speurt het water af. Haar hart begint te bonken. Zo lang kan hij zijn adem niet inhouden, denkt ze.

Als ze dieper de zee in loopt, heeft ze hem ineens in de gaten. Hij staat tot zijn kin in het water en zwaait vrolijk naar haar. Maar Isabel ziet achter hem een hoge golf aankomen. Half lopend, half zwemmend haast ze zich zo snel ze kan naar hem toe. Dan tilt de golf Toby op, hij gilt en daar-

na is Isabel hem opnieuw kwijt. Tot hij vlak naast haar proestend bovenkomt.

‘Nog een keer,’ roept hij.

‘Echt niet,’ zegt Isabel. Ze lacht van opluchting. Ineens staat haar moeder naast haar in het water. Ze heeft haar wikkeldjurk nog aan, de stof is nat tot aan haar middel. Ze grijpt Toby beet.

‘Je gaat veel te diep met hem,’ roept ze geschrokken. Met Toby aan haar hand loopt ze de zee uit en Isabel volgt haar. Bij hun parasol slaat haar moeder een handdoek om Toby heen. Ze kijkt verwijtend naar Isabel.

‘Je broertje is pas vier, die weet niet beter, maar jij bent al twaalf.’

Isabel haalt haar schouders op. ‘Je hoeft niet boos te worden.’

‘Ik ben niet boos, ik ben gewoon geschrokken. Ik had gezegd tot je buik in zee, niet dieper. En daarmee bedoelde ik Toby’s buik, niet die van jou.’

Isabel knijpt het water uit haar dikke paardenstaart. Dan ziet ze haar vader verderop de strandtent uit komen. Zijn korte broek fladdert om zijn witte benen. In zijn ene hand heeft hij een dienblad met twee kopjes koffie, met zijn andere hand houdt hij zijn telefoon in de lucht.

‘Loes, ik heb je zus hier,’ roept hij. ‘Volgens mij is het dringend.’

Dat wordt natuurlijk weer een lang gesprek, denkt Isabel. Haar moeder neemt de telefoon van haar vader over.

‘Jackie?’

Ze gaat een paar meter verderop staan telefoneren.

‘Pap, de golven zijn vet hoog,’ roept Toby uitgelaten.

Isabel ziet dat haar vader nauwelijks naar haar broertje luistert. Hij heeft het dienblad op het zand gezet. Terwijl hij staat zijn koffie drinkt, kijkt hij met een bezorgde blik naar haar

telefonerende moeder. Isabel pakt ook een handdoek en begint zich af te drogen.

‘Wanneer is dat dan gebeurd?’ hoort ze haar moeder zeggen. ‘Ja, ja, dat begrijp ik... Misschien valt het mee... ja... nee... bel je me dan als je daar iemand hebt gesproken? Ja... ja, dat is goed. Dan kijken we nog. Sterkte. Dag Jackie.’

Daarna loopt ze met een somber gezicht terug naar de parasol. Er is iets ergs, begrijpt Isabel.

‘En?’ vraagt haar vader.

Haar moeder geeft hem zijn telefoon terug.

‘Vader heeft vanmorgen een auto-ongeluk gehad. Hij ligt in het ziekenhuis in Maastricht.’

Isabel schrikt. ‘Opa Ber?’

‘Hoe erg is het met hem?’ vraagt haar vader. Ondertussen begint hij haastig de strandpullen bij elkaar te graaien.

‘Dat wist Jackie ook nog niet. Ze is nu onderweg naar het ziekenhuis.’

‘Verdorie, wij moeten er ook heen.’ Hij wenkt Toby, die verderop in het zand zit te spelen. ‘Sorry, jongen, we moeten naar huis.’

Toby trekt een pruillip, maar Isabel heeft haar shirtje al aan. Wie heeft er nou nog zin in het strand als opa Ber een ongeluk heeft gehad.

‘Wacht even,’ zegt haar moeder, ‘Maastricht is ver, en ik... ik... we weten nog niet eens hoe erg het is.’

‘Mam! een auto-ongeluk is erg,’ zegt Isabel verontwaardigd. Haar moeder schudt haar hoofd. ‘Misschien valt het allemaal wel mee. Tante Jackie belt me terug zodra ze de artsen heeft gesproken. Ik wil haar telefoontje even afwachten en niet onnodig helemaal naar Maastricht rijden. Het duurt drie uur voor je er bent. En overmorgen moeten we ook al helemaal naar Zwitserland rijden.’

‘We moeten niks,’ zegt Isabels vader, ‘het is vakantie.’

‘Dan gaan we toch níet wandelen in die stomme Zwitserse bergen,’ mompelt Isabel.

Haar moeder zucht. Ze bukt, pakt haar koffiekopje en neemt een slok.

‘Koud,’ zegt ze geïrriteerd. ‘En mijn jurkje is drijfmat. Goed, dan wachten we thuis wel tot Jackie terugbelt. Maar als zij zegt dat het meevalt, gaan we niet, hoor.’

Ze pakt het dienblad en loopt naar de strandtent.

Isabel trekt haar korte broek aan over haar natte bikini-broekje. Ondertussen wurmt Toby zich uit zijn zwembroek. Als hij in zijn blote billen staat vraagt hij: ‘Gaat opa Ber nou dood, net als oma Lein?’

Isabel bijt op haar lip en kijkt naar haar vader.

‘Laten we hopen dat het meevalt,’ zegt hij en hij gooit een onderbroek naar Toby.

Thuis op haar kamertje trapt Isabel haar zanderige sneakers uit en kleedt zich om. Ze gaat voor de spiegel staan en maakt haar paardenstaart los zodat haar lange, kastanjebruine haar sneller kan drogen. Ondertussen hoort ze haar ouders beneden praten.

Ze ploft op haar bed en kijkt naar de tekening aan de muur, die ze pas heeft gemaakt. Het zijn drie musketiers met zwaarden, capes, hoge laarzen en hoeden met brede randen. Opa Ber vertelde vroeger vaak spannende verhalen over musketiers. Dat waren lang geleden de speciale soldaten in het leger van de Franse koning. Naast de tekening hangt een houten zwaardje dat opa Ber ooit maakte. Isabel heeft met een punaise een foto van hem en oma Lein onder het zwaardje geprikt. Zelf staat ze er ook op, zes jaar oud. Ze kijkt stoer in de camera, het houten zwaardje voor zich uit gestoken; één hand in haar zij en één voet naar voren, alsof ze elk moment kan aanvallen.

‘En garde,’ zegt ze zacht. Dat betekent ‘aanvallen’. Ze heeft de Franse woorden van opa Ber geleerd. Arme opa Ber.

Als mama niet naar het ziekenhuis in Maastricht wil, ga ik wel in mijn eentje, neemt Isabel zich voor. Ik ga gewoon met de trein.

Ze gaat op haar bed staan, haalt het zwaardje van de muur en zwiept het van links naar rechts.

‘En garde!’ roept ze strijdlustig.

Dan gaat de deur open en steekt haar vader zijn hoofd om de hoek. Isabel laat het zwaardje zakken.

‘Heeft tante Jackie al gebeld?’

Hij knikt. ‘En het valt gelukkig mee. Maar opa Ber moet nog wel in het ziekenhuis blijven. Hij heeft een gecompliceerde beenbreuk. Ze hebben hem geopereerd.’

‘Ik ga naar hem toe,’ zegt Isabel vastberaden.

Haar vader glimlacht. ‘We gaan met z’n allen.’

‘Echt?’ Ze veert van het bed en springt recht in haar vaders armen. Hij valt bijna omver en zet haar op de grond.

‘Pfff, Belletje, daar ben je nu toch echt te groot voor. Ga maar snel een koffer pakken en zoek je kleren bij elkaar. Ik denk niet dat we morgen al terug zijn hier.’

Het is laat in de middag als ze Den Haag uit rijden naar Maastricht. Isabel zit naast Toby op de achterbank. Hij heeft een rugzakje met knutselspulletjes, stiften en een tekenblok.

‘Ik ga een masker maken voor opa,’ zegt hij.

Isabel kijkt naar haar moeder. Ze zit achter het stuur. Sinds ze van huis zijn vertrokken heeft ze niet veel gezegd. Isabel vraagt zich af of ze overmorgen nog naar Zwitserland gaan, net als vorig jaar en het jaar daarvoor. Maar het lijkt haar niet slim om daar nu over te beginnen.

Vroeger mocht Isabel iedere zomervakantie logeren bij opa Ber en oma Lein op de hoeve vlak bij Maastricht. Ze had er

zelfs haar eigen kamertje op zolder. Maar nadat oma Lein drie jaar geleden is overleden, heeft ze er niet meer gelogeed en is ze niet vaak meer op de hoeve geweest. Mama heeft een nieuwe baan, ze moet vaak werken in de schoolvakanties en de weekenden. Maastricht is ver en opa Ber wil zelf niet van die lange stukken rijden. Dus ze zien elkaar nauwelijks meer.

Isabel denkt aan de oude hoeve met de grote binnenplaats. Ooit was het een boerenbedrijf. Opa Ber heeft haar verteld dat er vroeger koeien en paarden stonden in de bijgebouwen rond de binnenplaats. Zelf is hij geschiedenisleraar geweest, maar zijn vader en zijn grootvader en alle generaties daarvoor waren boeren.

Op de stoel voor haar heeft haar vader zich omgedraaid. ‘Tante Jackie en Rik zijn straks ook in het ziekenhuis,’ begint hij. ‘Weet je nog dat je vaak samen met hem op de hoeve logeerde? Jullie konden buiten uren in het opblaasbadje zitten.’ Hij lacht. ‘Of jullie renden in je blootje achter elkaar aan over de binnenplaats.’

‘Iew,’ zegt Isabel. ‘Pap, doe normaal.’

Rik is ook twaalf en woont met tante Jackie helemaal in Groningen. Isabel ziet hem ook niet vaak meer. Af en toe op een verjaardag, maar dan zegt hij niet veel en zij zelf trouwens ook niet.

Gek eigenlijk, denkt ze, want vroeger waren we vrienden.

‘Het masker is klaar,’ roept Toby.

Hij heeft een gezicht getekend en de ogen uit het papier geknipt. Nu houdt hij het voor zijn gezicht. Maar de oog-gaten zitten scheef.

‘Het past niet,’ zegt hij en hij propt zijn masker teleurgesteld in elkaar.

‘Wacht maar,’ zegt Isabel.

Ze pakt het tekenblok. Eerst tekent ze een groot ei voor het

gezicht en knipt het uit. Dat houdt ze voor Toby's gezicht. 'Stilzitten,' commandeert ze, 'anders past het straks weer niet.'

Snel tekent ze twee rondjes, een driehoek voor zijn neus en een rechthoek op de plaats van zijn mond. Ze knipt de vormpjes zorgvuldig uit. Daarna houdt ze het masker voor Toby's gezicht. De rondjes vallen precies voor zijn ogen, het puntje van zijn neus past door de driehoek en hij steekt zijn tong door de rechthoek.

'Ik kan je zien!' roept hij opgetogen. 'Ik maak er een clown van.'

Hij begint meteen te kleuren en het wordt weer stil in de auto. Isabel haalt haar telefoon en oordopjes uit de binnenzak van haar spijkerjasje. Ze gaat muziek luisteren.

Tegen de avond wordt het landschap heuvelachtiger. Ze rijden niet meer op de snelweg maar over smalle landweggetjes tussen glooiende hellingen. Isabel heeft haar oordopjes uitgedaan en kijkt naar het voorbij glijdende landschap. Haar vader zucht. 'Wat is Limburg toch mooi. Jammer dat we hier niet meer zo vaak komen.' Hij wijst. 'Kijk, daar ligt Maastricht.'

'Ik zie de hoeve,' zegt Isabel opgetogen. In de verte, hoog tegen de heuvel, ligt de witte hoeve.

'Daar woont opa Ber,' zegt Toby.

Haar moeder parkeert de auto bij een uitkijkpunt langs de kant van de weg.

'Even een frisse neus.' Zonder verder nog iets te zeggen stapt ze uit. Isabel maakt haar autogordel ook los.

'Blijven jullie maar zitten,' zegt haar vader.

Ze kijkt hem verwonderd aan. 'Waarom?'

'Daarom,' en dan gaat hij zelf ook de auto uit.

'Is mama boos omdat opa Ber een botsing heeft gemaakt?' vraagt Toby.

Isabel schudt haar hoofd.

‘Ze doet wel boos,’ zegt Toby.

‘Ze is gewoon geschrokken.’

Haar ouders staan verderop en kijken uit over het heuvel-landschap. Haar vader heeft zijn arm om haar moeders schouders geslagen. Haar haar vlamt rood op in de lage avondzon.

1673

Stas Karstens kwam van de markt en duwde zijn handkar de heuvel op naar de hoeve. Halverwege bleef hij staan en krabde in zijn jeukende, kastanjebruine haardos. In de verte zag hij Maastricht liggen. Het land voor de stad was kaal. Alle bomen en struiken waren er weggehaald. De huizen die er hadden gestaan, waren platgebrand. Dat was gebeurd in opdracht van de koning van Frankrijk. Hij wilde Maastricht innemen en dan mocht er niets in de weg staan.

Stas had maanden geleden de eerste legioenen van het Franse leger zien komen. Ze trokken, sleepten en rolden zwaarbeladen karren en kanonnen dwars over de akkers en traptten alles plat. In het glooiende land hadden de soldaten hun tentenkampen opgeslagen. Er was allerlei volk meegekomen: van kwakzalvers en bottenzetters tot wasvrouwen en hoeren. Sommige soldaten hadden zelfs hun eigen vrouw meegenomen.

Stas hoorde op de markt in het dorp steeds vaker slechte verhalen over de Franse soldaten. Ze stalen en zopen en zouden zelfs boerderijen plunderen, op zoek naar drank en kostbaarheden.

Alleen de Franse musketiers maakten indruk op iedereen.

Dat waren bijzondere soldaten. Ze reden op prachtige paarden en droegen een opvallend uniform; een blauwe cape met een groot zilveren kruis erop en een hoed met een brede rand.

Stas kneep zijn ogen tot spleetjes om Maastricht beter te kunnen zien. Ergens in de stad liep zijn oudere broer Tijn rond. Een halfjaar geleden was hij soldaat geworden in het Nederlandse leger. Nu zat hij, net als duizenden andere Nederlandse soldaten, als een rat in de val binnen de stadsmuren. Niemand mocht er nog in of uit van de Fransen. Maar Stas vermoedde dat zijn broer het daar best naar zijn zin had. Hij had nu natuurlijk een eigen musket of een zwaard. En hij zwierf vast en zeker met zijn vrienden van het ene naar het andere bierhuis. Sanneke, de molenaarsdochter en het liefje van Tijn, was bang voor wat er met hem kon gebeuren als de Fransen de stad zouden aanvallen. Onzin, dacht Stas. De stadsmuren waren ijzersterk en bovendien durfden de Fransen toch niet aan te vallen. Er werd gezegd dat hun koning gewoon in Parijs zat. Die hoopte waarschijnlijk dat Maastricht zich zou overgeven, wanneer de stadspoorten maar lang genoeg gesloten bleven. Zulke dingen wist Stas van zijn vader. 'Het zal de Fransen nooit lukken om Maastricht in te nemen,' had hij altijd gezegd.

Met kracht wierp Stas een kiezelsteen in de richting van de bomen onder aan de heuvel. Een paar weken geleden, lang na zonsondergang, was zijn vader daar gevonden: opgehangen aan de onderste tak van een eik. Zijn kar lag ondersteboven naast de boom en zijn geldbuidel was verdwenen. Net als de geitenkazen waarmee hij die ochtend naar de markt was vertrokken.

Nu woonde de tienjarige Stas alleen met zijn moeder op de hoeve. Ze zuchtte veel en zat soms urenlang in het vuur te

staren. Stas zorgde voor het varken en de kippen. Hij molk twee keer per dag de geiten en hielp zijn moeder bij het karnen van de melk en het maken van de kazen. In zijn eentje bracht hij die naar de markt om ze te verkopen. Veel leverde het niet op. Gelukkig hadden ze een moestuin op de binnenplaats van de hoeve. Maar Stas had geen tijd om ook nog de akkers rond de hoeve te bewerken. Die lagen er dan ook verwaarloosd bij sinds zijn vader er niet meer was.

Toen hij het pad naar de hoeve op liep, zag hij de kippen nerveus heen en weer fladderen voor de hoge toegangspoort. Waarom zijn die niet gewoon op de binnenplaats, dacht hij verbaasd. Hij hoorde vreemde stemmen en plotseling klonk het gegil van zijn moeder. Stas liet zijn handkar los en rende de poort door. Op de binnenplaats lagen twee bloedende kippen zonder kop. De geiten stonden angstig in een hoek en het varken had zich verstopt.